

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет

Кафедра політології

КАФЕДРА
ПОЛІТОЛОГІЇ
ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Політичні партії і вибори: українські та світові практики

Випуск 6

Збірник статей і тез за результатами міжнародної наукової конференції «Малі політичні партії та актори у політичному процесі на регіональному та локальному (субнаціональному) рівнях: Україна і світ» – шостої у рамках серії міжнародних конференцій кафедри політології «Політичні партії і вибори: українські та світові практики» (пам'яті Юрія Романовича Шведа) від 26–27 листопада 2021 року

Львів
2022

УДК 329:324(477+100)(063)

П 504

Рецензенти:

Климончук В.Й. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника;

Колодій А.Ф. – доктор філософських наук, професор, професор кафедри політології Львівського національного університету імені Івана Франка;

Луцишин Г.І. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології та міжнародних відносин Національного університету «Львівська політехніка».

Рекомендовано до друку Вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 26/2 від 24 лютого 2022 р.)

П 504

Політичні партії і вибори : українські та світові практики : зб. ст. і тез за результатами міжнародної наукової конференції «Малі політичні партії та актори у політичному процесі на регіональному та локальному (субнаціональному) рівнях : Україна і світ» – шостої у рамках серії міжнародних конференцій кафедри політології «Політичні партії і вибори : українські та світові практики» (пам'яті Юрія Романовича Шведи) від 26–27 листопада 2021 року / [за ред. Анатолія Романюка і Віталія Литвина]. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. – Вип. 6. – 372 с.

ISBN 978-617-10-0698-0

У збірнику представлено наукові статті і тези виступів учасників шостої міжнародної наукової конференції «Політичні партії і вибори: українські та світові практики», присвяченої питанням малих партій та акторів у політичному процесі і вкотре проведеної для вшанування пам'яті Ю. Р. Шведи – українського партолога та псефолога.

Збірник статей і тез конференції організовано рубриками. Загалом у збірнику висвітлено проблематику малих партій і акторів у субнаціональному політичному процесі, партійно-виборчих детермінант політичного процесу на регіональному і локальному рівні й інституційних і комунікаційних параметрів взаємовпливу національного та субнаціонального рівнів політики в Україні і світі. Збірник сприятиме розумінню партійно-виборчої політики і регіоналізму.

УДК 329:324(477+100)(063)

ISBN 978-617-10-0698-0

© Львівський національний університет імені Івана Франка, 2022

ЗМІСТ

Передмова.....	5
Частина 1. Феномен, особливості структуризації й ефекти функціонування малих партій і акторів у субнаціональному політичному процесі: теорія і параметри в Україні....	7
Тарас Радь. Партії мерів як різновид малих політичних партій: поява нового типу локальних партій в Україні після 2014 року	7
Олексій Розумний. Електоральні перспективи «партій мерів» після чергових місцевих виборів.....	42
Юрій Остапець. Місце та функціональні характеристики малих політичних партій в партійній системі України	49
Анатолій Романюк. Параметри та особливості членства в малих політичних партіях регіонального рівня: на прикладі Львівської області	66
Павло Молочко. Вплив національних та «регіональних» партій на структурування партійної системи України: на прикладі Чернівецької області	78
Михайло Зан. Політико-партійна структуризація органів місцевого самоврядування у румуномовних територіальних громадах Чернівецької та Закарпатської областей (за результатами місцевих виборів 2020 року)	88
Едуард Щербенко. «Партія Майдану» як емерджентний актор.....	102
Віра Гапоненко, Світлана Бульбенюк. Роль малих партій у політичному процесі у контексті парламентських виборів 2021 року.....	106
Світлана Була, Оксана Шурко. Вплив партій на локальну демократію в Україні ..	118
Ігор Осадчук. Особливості функціонування малих партій в атиповій напівпрезидентській системі правління у Республіці Казахстан (2007–2021)	125
Віталій Литвин. Проблеми з'ясування сутності, різновидів, сили і релевантності «малих» партій	129
Частина 2. Партійно-виборчі, інституційні і комунікаційні детермінанти структуризації політики на регіональному й локальному рівні та їхній взаємозв'язок з національним урядуванням в Україні.....	151
Олена Новакова. Чинники виборчої структуризації політичного процесу на локальному рівні в Україні	151
Наталія Ротар. (Дис)комунікація національного та субнаціонального рівнів політики в Україні	157
Любомир Скочиляс. Вибори в умовах форс-мажору	167
Віталій Лебедюк, Наталія Андрієнко. Політична участь жінок в Україні: чинники електорального успіху на місцевих виборах 2015 та 2020 років	176
Наталія Стеблина. Визначення політичних пріоритетів місцевих видань за допомогою комп'ютерного аналізу (на матеріалі позачергових виборів мера Харкова 2021 р.) ..	187

Анна Бучинська. Електоральна участь та перспективи впровадження електронного голосування в Україні.....	193
Анна Рихлюк. Можливості використання виборчої географії в Україні (на прикладі місцевих виборів 2020 року).....	197
Валерій Мачуський. Причини кризи проникнення в Україні: політологічний аналіз ..	205
Володимир Гнатюк. Концептуальні аспекти інституційної взаємодії національного і субнаціонального рівнів політики в сучасних політологічних дослідженнях..	218
Орест Семотюк. Інтернет-меми як жанр гумористичного медіаполітичного дискурсу: функціональні та комунікативні аспекти	240
Віктор Гаврилюк. Важливість контролю партії влади над урядом: практика Великої Британії та України	251
Степан Рішко. Індекси й індикатори для аналізу локальних режимів та їхньої кореляції з національними режимами: теоретико-методологічний контекст	257
Частина 3. Сучасні особливості, тренди та проблеми розвитку партійно-виборчої й інституційної складових політичного процесу і урядування в різних країнах світу ...	262
Lyudmila Roska. The role of party systems in overcoming interethnic conflicts	262
Mindaugas Jurkynas. Party leadership selection: The empirical case of the Lithuanian Social Democratic Party	268
Gabriel Székely. The reform of the electoral system to the National Council of the Slovak Republic: Political declarations versus electoral engineering	286
Michal Cirner, Irina Dudinská. Absencia komunálnej reformy na Slovensku a príklady dobrej praxe z ukrajinskej komunálnej reformy	307
Анатолій Ключкович. Тренд популізму в партійно-політичному житті сучасної Словаччини	315
Владіслав Дудінскі, Наталія Марадик. Емпіричний вимір діяльності політичних партій Чеської Республіки.....	318
Світлана Матвієнків. Національні меншини Угорщини: представництво в органах державної влади	328
Mridula Ghosh. Major factors influencing the run-up to elections in April 2021 in the state of West Bengal in India	335
Віктор Савінок. Україна в дискурсах німецьких парламентських партій під час виборчої кампанії до Бундестагу 2021 року.....	344
Віра Бурдяк. Вплив партії «Рух за права і свободи» на розвиток політичного процесу Республіки Болгарія	351
Руслана Клим. Вплив європейської інтеграції на трансформацію зовнішньополітичних напрямів діяльності політичних партій Болгарії	363
Для нотаток	369

ПЕРЕДМОВА

Представляємо Вашій увазі збірник наукових праць «Малі політичні партії та актори у політичному процесі на регіональному та локальному (субнаціональному) рівнях: Україна і світ» представлених та підготовлених в рамках шостої міжнародної наукової конференції кафедри політології «Політичні партії і вибори: українські та світові практики» (пам'яті Юрія Романовича Шведа), яка відбулася онлайн 26–27 листопада 2021 року. Ще готуючи першу конференцію в цьому циклі, ми свідомо обрали нішу дослідження/вивчення, яку можемо окреслити як простір регіонального політичного процесу. Наш вибір визначено дією кількох чинників. По-перше, початок децентралізації влади в Україні передбачав відчутні зміни не лише у системі розподілу повноважень і в системі формування бюджетів, але й у статусі політичних акторів на рівні регіонів, їх системі комунікації як по лінії вертикалі між центральними і регіональними структурними одиницями акторів, так і в горизонтальній площині між регіональними структурами, які повинні/могли набути статусу регіональних політичних акторів. По-друге, розвиток процесу децентралізації влади передбачав, що потужних змін зазнає і сам національний політичний процес, який до 2014 р. був переважно централізованим і, відповідно, політичні події в областях тяжіли до відображення у більшій або меншій мірі формату національного політичного процесу. Однак із початком децентралізації, коли почали формуватися перші територіальні громади, ми стали свідками формування особливих тенденцій на обласному рівні. Ці відмінності мали не тимчасовий характер, а продукували подальші відмінності й різноманітність політичного життя на місцевому і регіональних рівнях.

Показовими у цьому плані були відмінності, які ми могли фіксувати на прикладі трьох областей, що традиційно відносять до регіону Західної України: Івано-Франківської, Львівської та Тернопільської. Якщо після проголошення незалежності України в 1991 р. трьома областям була властива підтримка виключно національно-демократичного спектра політичних сил і у сумірних межах, то останні виборчі цикли, особливо у парламентських та місцевих виборах, засвідчили про зростання відмінностей підтримки як у каталозі партій, так і в рівні їхньої підтримки, а тому почали виявлятися відмінності у спрямуванні політичного розвитку означених областей. Цей окремий випадок відображає появу тенденції плюралізації політичного розвитку областей та демонструє нову ознаку національного політичного процесу – його різноманітність. Унаслідок цього політичний процес на рівні держави змушений враховувати обласні особливості. Додатковим показником життєвості регіонального політичного процесу стало переформатування сукупності політичних акторів. Традиційно у політичному житті на рівні країни і окремих областей домінували загальнонаціональні політичні партії і це ми фіксували під час парламентських та місцевих виборів, однак з поширенням процесів децентралізації на рівні областей почали виявлятися тенденції появи і розвитку локальних/малих партій.

Місцеві вибори 2020 р. зафіксували не лише чисельність таких утворень практично в кожній області України, але і їхню силу, що виявилось у потужній конкуренції, яку

склали малі партії по відношенню до національних політичних проектів. Пропонована дослідникам і читачам збірка наукових праць власне і присвячена вивченню феномена малих партій, які сформувалися та почали активно впливати на політичні процеси на рівні окремих областей. Більшість підготовлених оцінок базується на конкретному аналізі політичної практики окремих областей. Це дає можливість нам побачити не лише своєрідну політичну мозаїку, а й подібність політичних процесів, які відбуваються в областях України. Малі партії не варто розглядати як конкурентів або альтернативу політичним акторам національного рівня. Вони скоріше підтвердили висновок, який фіксували дослідники на інших політичних практиках, що великі партії прагнуть охопити максимальну кількість потенційних виборців і пропонують більш універсальні програми, внаслідок чого залишається значний спектр менших/часткових проблем, які так само важливі для певної частини виборців. У даному випадку ми мали справу з локальними або регіональними питаннями, які внаслідок універсалізму національних партій, не могли належним чином бути відображеними у програмах цих партій. Відповідно, малі партії виявились добре обізнаними в регіональній проблематиці, адекватно її відображали та представляли через авторитетних, власне в конкретних регіонах, представників. Тим самим малі регіонально орієнтовані партії сприяли тому, що заповнили штучну лакуну відриву національних партій від частини практичних інтересів виборців на місцях, залучивши в політичний процес широке коло важливих для громадян питань місцевого і регіонального життя. Важливість і своєчасність означеного явища ми чітко побачили і усвідомили під час російсько-української війни, яку широкомасштабно розв'язала Росія 24 лютого 2022 року. Неспровокована агресія, спрямована на окупацію значної частини або навіть цілої України, зміну політичного ладу і вектору політичного розвитку, зазнали невдачі значною мірою і внаслідок консолідованої позиції громадян на рівні міст, населених пунктів, селищ. Мешканці, разом з місцевою владою, в межах різноманітних форм територіальної оборони, стали пліч-о-пліч зі Збройними силами України в захисті територіальних громад, відповідно – цілої України. Тобто процес децентралізації посилив відчуття ідентифікації кожного громадянина з його малою батьківщиною та цілою Україною. Феномен героїчного опору Українців буде безумовно предметом наукового вивчення. Однак ми вже констатуємо, що малі партії пройшли і проходять масштабне випробування як політичні інститути, покликані до життя реальними проблемами/інтересами громадян і які вони реалізують. Остання оцінка дещо випередила зміст і висновки, які отримали автори збірки публікацій, але вона, на нашу думку, потрібна для того, щоби додатково підкреслити актуальність і важливість тематики конференції.

Висловлюємо найщирішу подяку Благодійній організації «Благодійний Фонд Козицького» за фінансову підтримку видання збірника матеріалів, статей і тез конференції.

Анатолій Романюк

*завідувач кафедри політології, доктор політичних наук, професор
Львівський національний університет імені Івана Франка*

Наукове видання

Політичні партії і вибори: українські та світові практики

Збірник статей і тез

за результатами міжнародної наукової конференції «Малі політичні партії та актори у політичному процесі на регіональному та локальному (субнаціональному) рівнях: Україна і світ» – шостої у рамках серії міжнародних конференцій кафедри політології «Політичні партії і вибори: українські та світові практики» (пам'яті Юрія Романовича Шведа) від 26–27 листопада 2021 року

за редакцією **Анатолія Романюка** і **Віталія Литвина**

Комп'ютерне верстання *В. С. Литвин*

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Гарнітура Calibri Light.
Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 23,25. Зам. № 05/21

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК № 3059 від 13.12.2007 р.

Видруковано у друкарні «Простір-М»
вул. Чайковського, 8, м. Львів, Львівська обл., 79000